

НЕПОКУПНА Т. А., кандидат економічних наук, доцент

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

КУЗЬМЕНКО Н. В., генеральний директор

Регіональний фонд підтримки підприємництва по Полтавській області

РОЛЬ СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА У ВИРІШЕННІ СОЦІАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ

Соціально гострими проблемами суспільства слід вважати ті явища, процеси, ситуації, які прямо чи опосередковано впливають на людину/групу людей, і, з точки зору значного числа суспільства, є доволі серйозними проблемами, такими, що вимагають колективних, спільних зусиль щодо їх подолання.

Виникнення ситуації, котра є несумісною із цінностями значного числа індивідів, та які вважають, що потрібно змінити цю ситуацію, свідчить про наявність соціальної проблеми. Соціальні проблеми існують завжди, але їх зміст, глибина, ступінь впливу на людину та групи людей, на суспільні процеси відрізняються у часі і просторі. Їхнє сприйняття, ставлення до них із часом може змінюватися.

Можна виділити такі групи соціальних проблем: індивідуальні, сімейні, економічні, стратифікаційні, екологічні, організаційні, поведінкові, комунікаційні, проблеми моделювання і символізування світу та інші, які своєю чергою наповнені відповідними видами і змістами явищ, процесів, ситуацій. Орієнтовний перелік соціальних проблем: слабе фізичне здоров'я і безпорадність індивіда, пригноблення індивіда, зовнішня непривабливість людини, самотність людини, соціальна ізоляція людини, дисфункціональні сім'ї, забруднення навколишнього середовища, забруднення великих промислових центрів, екологічні катастрофи,

деградація довкілля, безробіття, бідність, мігранти, переселенці, біженці, безпритульність, соціально-економічне розшарування, нерівність в суспільстві, економічна експлуатація, технократичні маніпуляції, девіантна поведінка, соціальні відхилення, наркоманія, алкоголізм, соціальні аномалії, злочинність, суїциди, соціальні забобони, антилюдські цінності та ін.

Вирішити чимало соціальних проблем може соціальне підприємництво, яке визначають як «систематичну, інноваційну, господарську діяльність, яка передбачає вирішення соціальних проблем» [1, с. 15]. Соціальне підприємництво є не лише бізнесом, що «вирішує соціальні проблеми та ефективно генерує фінансові ресурси», а й виступає інструментом «дизайн-мислення та діалогу, побудови довіри та співпраці заради себе і молодих поколінь, ... соціальне підприємництво – це ще й погляд на тих людей, які для більшості членів суспільства часто залишаються непоміченими [1, с. 6]. Тобто мова йде про соціально вразливі верстви населення, які потрапили у скрутні життєві обставини і їм потрібна допомога. Таким верствам населення допомагає насамперед держава, але не завжди соціальна функція держави може у достатньому обсязі задовольнити соціально-економічні та інші потреби людини чи групи людей. Тому соціальне підприємництво відіграє значну роль у справі служіння суспільству шляхом підтримки соціально вразливих верств населення та, відповідно, вирішення соціальних проблем.

Соціальні підприємці, реалізуючи свою місію – справу, якій вони служать, по-перше, залучають до своєї роботи насамперед групи людей, які виключені з місцевих ринків праці; по-друге, дохід від бізнесу реінвестують або в реалізацію місії, або на благо спільноти, а не розподіляють серед акціонерів і власників; по-третє, їхня бізнес-діяльність націлена на соціальні зміни шляхом використання інновацій у

підприємстві; по-четверте, вони виробляють соціально значущі товари чи надають соціально значущі послуги.

В Україні соціальні підприємства об'єднані у такі агреговані групи:

1) генератори прибутку для фінансування соціальної мети (підтримка соціальних/культурних/спортивних заходів і проєктів; підтримка організацій/установ для вразливих груп населення);

2) працевлаштування вразливих груп населення;

3) надання соціально значущих послуг; виробництво соціально значущих товарів [2, с. 19].

На сьогодні різними видами соціальних підприємств в Україні є:

– Платформа «Тепле Місто» – інноваційна платформа для створення можливостей і суспільних трансформацій: <https://warm.if.ua> (Івано-Франківськ).

– Соціальна пекарня «Горіховий дім»: <https://walnut.house> (Львів).

– Львівська міська громадська організація «Туристсько-спортивний клуб «Манівці»: <http://manivci.org/khto-my/pro-nas/>.

– Піцерія «Pizza Veterano»: <https://veteranopizza.com> (мережа по всій Україні).

– Благодійний магазин «Ласка» (Laska Charity Store): <https://laskastore.com> (Київ).

– Соціальне підприємство «Рукомисли»: http://rukomysly.com.ua/index.php?route=information/information&information_id=4 (Львів).

– Соціальне підприємство «Миті»: <https://sites.google.com/site/socmomemnts/> (Київ).

– Музей у темряві «Третя після опівночі»: <https://0300.com.ua> (Київ).

– «Україна без сміття»: <https://nowaste.com.ua> (Київ) та інші.

Початок воєнних дій на території України спричинив суттєві потоки внутрішньої міграції. На початок травня 2022 р. як внутрішньо переміщені особи зареєструвались 2,7 млн чол. [3]. Ці люди полишили свої домівки, залишилися без даху над головою, без роботи, без доходу, без засобів для існування. Таке явище безперечно підпадає під визначення соціально гострої проблеми, яку потрібно вирішувати колективно. Соціальне підприємництво здатне уповні реалізувати свою соціальну місію, створюючи нові робочі місця, надаючи соціальні послуги для внутрішніх переселенців.

ЛІТЕРАТУРА

1. Соціальне підприємництво: від ідеї до суспільних змін. Посібник / Свинчук А. А., Корнецький А. О., Гончарова М. А., Назарук В. Я., Гусак Н. Є., Туманова А. А. К. : ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2017. 188 с.
2. Смаль В., Кокоть В. Що слід знати про соціальне підприємництво. Посібник. Упорядник: Кучеренко О. Федерація канадських муніципалітетів / Проект міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст», 2017. 54 с.
3. Виплати внутрішнім переселенцям: коли почнуть нараховувати гроші у травні. *Слово і діло: аналітичний портал*. 7 травня, 2022 р. URL : <https://www.slovoidilo.ua/2022/05/07/novyna/suspilstvo/vyplaty-vnutrishnim-pereselencyam-koly-pochnut-naraxovuvaty-hroshi-travni>